

СТ А Н О В И Щ Е

От проф.д.ф.н. Лилия Крумова – Цветкова

Институт за български език при БАН

За дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в областта на висшето образование 2. „Хуманитарни науки“,

Професионално направление 2.1. „Филология“

Автор на дисертационния труд: Теодора Пламенова Кръстева, асистент в Секция по етнолингвистика при Института за български език при БАН

Тема на дисертационния труд: Устойчиви сравнения в българския и руския език – лингвистични и лингвокултурни аспекти

Теодора Кръстева е бакалавър по специалността руска филология и магистър – по българска филология. Редовен докторант е към Секцията по етнолингвистика при Института за български език при БАН.

Дисертационният ѝ труд е посветен на устойчивите сравнения – област, привличаща интереса и разработвана твърде много в езикознанието. Авторката е избрала нов, различен ъгъл на изследване на този езиков материал. Изследването е в лингвокултурологичен и в съпоставителен план, което го прави оригинално и приносно.

Докторантката познава добре лингвистичните изследвания, отнасящи се до УС, както върху езиков материал от един език, главно българския, така и върху два и повече езика със съпоставително изследване на материала. Подробно и изчерпателно ги е изложила в част 2.. Именно тук имам забележка по отношение структурирането на изложението. В тази част, озаглавена „Устойчивите сравнения в езиковедската литература“, са разгледани основни теоретични проблеми като: същност, структура и граници на устойчивите съчетания, фразеологизация, мотивираност, класификация, вариативност и синонимия, семантични отношения между УС, като в хода на излагането на схващанията и изводите на чуждите разработки, между чуждите разсъждения, са представени авторските позиции. Докторантката заявява дали споделя или не дадено виждане. Би

трябвало да бъде обратното. Вероятно това се дължи на големия брой изследвания върху устойчивите сравнения, на многото натрупани научни резултати. Тази постройка всъщност поставя на втори план виждането на авторката по тези основни въпроси на УС и акцентира върху лингвокултурологичния анализ на езиковия материал, което всъщност е било нейна основна задача.

В дисертацията е използвана методика, напълно подходяща за поставените цели на изследването. Семасиологичният и ономасиологичният подход, описателно-аналитичният метод дават възможност да се опишат и анализират моделите на построяване, значенията и функциите на УС в българския и руския език в лингвокултурологичен план, като се представят приликите и разликите между езиците и културите на двата народа и се извлекат и съпоставят съответни доминантни културни аспекти.

Целите и задачите на изследването са реализирани успешно. Най-кратко бих могла да очертая следните достойнства и приноси на работата:

Изследването представя богат и прецизен анализ на УС в българския и руския език, като отделните единици са разгледани, освен в лексикалносемантичен план, но и като културологични единици, като носители на етнокултурни особености. Анализирани са разнообразни по семантика модули, които характеризират различни човешки качества: физически, интелектуални, морално-характерологични, социално-комуникативни. Характеризирана е образността в устойчивите сравнения и спецификата ѝ за двата езика. Всичко това разкрива редица характерни черти, сходства и различия в мисленето, възприятието, менталността, опита и светоусещането на дадените два етноса.

Изследването е актуално в контекста на съвременния повишен интерес към националната идентичност, бита, културата, менталитета на различните народи, съпровождащ процеса на европейската и световна глобализация.

В дисертацията е анализиран богат корпусен материал, извлечен от представителни лексикографски издания и електронни източници. Това осигурява солидна основа, върху която са направени наблюденията и съответните изводи.

Извършеното съпоставяне между български и руски УС с оценка на еквивалентността е неоспоримо приносно. Конкретните наблюдения и изводи, построените еквивалентни двойки, очертаването на

безеквивалентни УС, са с приложение в учебно-преподавателската работа, в лексикографската дейност, в преводаческата практика.

Целият корпус от УС, върху който е направено изследването, е оформен в приложение. Това е ценен масив, който може да бъде използван и в теоретични разработки, и в практическата работа.

Докторантката има достатъчен брой публикации по темата – 10 на брой, публикувани в сп. „Български език“, в издания на доклади от международни годишни конференции на Института за български език при БАН и на Факултета по славянски филологии към Софийския университет.

Авторефератът представя вярно и достатъчно изчерпателно съдържанието на дисертационния труд.

Критичните ми бележки се отнасят преди всичко към части от структурата на труда. По-горе посочих необходимостта от промяна в част 2. на работата, като добавям, че в нея трябва да се включат и принципите на представяне на СУ в аналитичната част, критериите за устойчивост, които се използват и под. Всички тези постановки са изложени, но според мен не на подходящото място.

Представените УС като: *мършав като дистрофик, грозен като екологична катастрофа, грозен като злосторник, грозен като грях, красива като фазан* и под. са okazjiонални, с единична употреба, и поставят важния въпрос за доизясняване на границите на УС. При тях липсва не само каквато и да е степен на фразеологизация, но и утвърденост и възпроизводимост. Авторката е мотивирала включването на такива единици, но аз смятам, че УС едновременно трябва да бъдат отделно представени с коментар за перспективите на развитие при този тип езикови единици.

Тези забележки са с цел подобрене при евентуално отпечатване на труда.

Общата ми положителна оценка ми дава основание с убеденост да предлага на уважаемите членове на Научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на Теодора Пламенова Кръстева.

Изготвил:

4.11. 2022 г.

Проф. д.ф.н. Лилия Крумова - Цветкова